

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ascensus Moysis in montem Seu De Oratione Tractatus Tribus Stationibus ac vijs Purgatiua Illuminatiua Vnitiua distinctus

Crombecius, Johannes

Avdomari, 1618

5. De elevatione mentis in Deum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38133

*diversorio, sive in officina positus, sive sis ubicumq[ue].
Deo poteris invocato, petitionem obtinere.*

Nec mirum quod de loco minus esse debeamus solliciti, si sacer haberi commode non possit: nam Dominus à nobis tantum exigit, *vt ingrediamur cubiculū, & clauso ostio illic Deum oremus in abscondito.* Quid si ne cubiculum habeamus? Sanè cubiculum optimum, recessus conscientie nostrę est; illic enim ab omni hominum vana laude securi (quod illis verbis intendit Dominus) tutò orare possumus. Sive ergo privatim, sive publicè, si nobis ipsi non desimus, & Deum ubique præsentem inveniēmus, & petitionis nostrę fructum reportabimus.

Math. 6.

SECTIO QUINTA.

De elevatione mentis in Deum.

15. **P**otissima superest difficultas in definitione orationis dissolvenda. Divus enim Augustinus naturam orationis in elevatione mentis constituere videtur, dum ait. *Quid autem oratio, nisi ascensio animæ de terrestribus ad caelestia, inquisitio supernorum, invisibilium desiderium.* Quæ superne sunt, attolli volunt animos: quomodo enim attinges, quæ in eminenti loco suffixa, si inferne mancas? Vbi deinde invisibilia nisi in celo? Sustollas.

Scr. 230.
de tempore.

B. 3

ergo

NVI

416

- te ergo necesse est, si invisibilia, si superna
complecti desideres. In eandem sententiam
lib. 3. fid. S. Damascenus definit. *Orationem esse,*
ort. cap. *ascensionem mentis in Deum.* Questio perele-
24. *gans, que non parvas utilitates contineat.*
16. Cum autem elevationem aut ascensio-
nem audis, presumis hominem non esse ele-
vatum sed deorsum degere: & cum Sacerdos
hortatur populum dicens, *sursum corda,* sup-
ponit ea repere, minimeque elevata. Om-
Lapsus *hominis* nino ita est. Audivimus hominem descen-
In prof. disse à Jerusalem in Ierico: item incidisse in
missa. latrones, addo, despoliatum; denique plagis
Luc. 10. inflictis prostratum seminecem. Deus bonis
30. quot calus, quot depressiones ac deiectiones
quonam profundius demergi posset adhuc
vivens? Verum si abyssus abyssum invocet
Psal. 41. & de precipitijs peccatorum in baratrum
8. malorum omnium presumptionem, aut etiam
in gurgitem desperationis incidat, quam dif-
ficile erit hic lapsum sustollere? Ex quo ar-
guitur, alios alijs profundius demersos, alios
Prov. 18 alijs facilius elevari, facilius ad Deum ascen-
3. dere atque accedere. Illud difficillimè de quo
Psal. 33. Sapiens. *Inpius cum in profundum venerit peccato-*
6. *rum, contemnit;* Hos facillimè de quibus
Statu et David. *Accedite ad eum & illuminanimi, & facies*
dignitas vestra non confundentur.
ante lap- 17. Illud etiam suppono ante lapsum iuxta
sum. ordinem divinae dispositionis, hominem
eleva

elevatum fuisse: non utique esse conditum in nuda natura, sine vllis donis, que illum supra nature humanæ vires ac conditionem attollerent. Non ita. Sed eum Deus evexit ad statum atque ordinem naturam excedentem; muniens eius animam participatione divine nature: mentem exornans celesti quodam lumine, quo arcana ac divina mysteria cognosceret. Non defuere voluntati, sua virtus ac vires, quibus tamquam pedibus, homo graderetur, staretq; constanter, & adversarijs resisteret. At cecidit: elevari ergo rursus debuit. *Eduxit me (ait David) de lacu miseria, & de luto facis. Et statuit supra petram pedes meos, & direxit gressus meos. Et, qui perfecit pedes meos tanquam cervorum, & super excelsa statuens me. Persequar inimicos meos & comprehendam illos, & non convertar donec deficiant. Confringam illos, & non poterunt stare, cadent subtus pedes meos.* Censetur homo valere si stet in pedes, celeriter, constanterq; ambulet: pessimè verò habere, ac viribus destitui, si jaceat, si exurgere, progredi, currere minimè valeat. Talis erat homo post lapsum, qui absque nova vita, celesti gratiâ, viribus internis, virtutibusq; tanquam basibus ac columnis stare, surgere, ambulare, currere nullo modo potuisset. Hoc graphicè Apostolus scribens Ephesijs depingere videtur. *Gratia enim estis salvati per fidem, & hoc non ex vobis: Dei enim donum est, non ex operibus,*

Psal. 39.

3.

Psal. 17.

34.

Eph. 2. 8.

B 4 vt nō

NVI
416

vt ne quis gloriatur : ipsius enim sumus factura, creati in Christo Iesu in operibus bonis quae praeparavit Deus vt in eis ambulemus. Dei factura sumus : nos enim in primo parente omnes creavit, omnes in parētibus nostris produxit, nec hoc secundū corpus duntaxat, sed omnes creati sumus quoad animā in corpus hoc miserum delapsam. Alia creatio est de qua hic Apostolus. Creati enim sumus in Christo Iesu,

Boetius.

& gratia estis salvati, & hoc non ex vobis, Dei enim donum est : vt creatio, ita recreatio. Qui cecidit stabili non erat ille pedes. Saepe enim labimur, etiam saepe dicamus opus est, Cor mundum

Psal. 50.

crea in me Deus, & spiritum rectum innova in visceribus meis. Ita ergo per spiritum elevamur,

12.

Psal. 39.

de luto miseria, & de luto facis : & statuuntur supra petram pedes nostri, & super excelsa statu-

nu. 3.

Psal. 17.

mur.

34.

18. Hic primus erectionis gradus, & quidem tantus vt ad ordinem superiorem nos promoveat, primęque dignitati restituat. Gradus in rebus creatis, inveniuntur sex, in

Sex gra-

du in

creaturis

quibus, is, qui sequitur, priorem, si non mole ac magnitudine, certē infinitis spatijs superat : id videmus in elementis : erat enim terrarum angustijs Aquarum elementum longē capacius ; sed aer elementis aquę terreeq; vastior. Ignis verò ac celorum, sibi & ordine & magnitudine succedentium, quanta amplitudo? Horum singula equali proportione

Singulis

singulis exceduntur: ita & rerum condita-
 rum gradibus accidit. Infimæ res sensu ca-
 rent, qualia elementa, cælique; quæque si-
 milis formæ in ijs continentur; & licet mole
 corporis nulli cedere videantur: superantur
 tamen aestimatione rerû animatarum (qua-
 les sunt arbores & plantæ) dignitate ac præ-
 stantia. Quantum verò hæ prioribus præ-
 stant; tantò inferiores sunt animalibus, quæ
 moventur, magnaq; sæpe industria prædita
 sunt; sicut & ista comparatione hominis, qui
 ob rationis eminentiam, magnam cum Deo
 ac cælestibus spiritibus habet similitudinem.
 Quintus gradus est hominum & beatarum
 mentium, dum in via constitutæ sunt. Viato-
 res dico, destinatos ad supernaturalem bea-
 titudinem, ad quam sine gradu naturam ex-
 cedente, proportionem habere non possunt.
 Ultimus denique supremæ beatitudinis, ad
 quam ubi pervenerimus, quò ascendamus
 ultra non dabitur. Tanta verò distantia est
 inter hominē solis naturæ limitibus circun-
 scriptum, & virum iustum gratia sublimem,
 quanta inter lapidem, & plantam, aut etiam
 hominem & brutum, aut deniq; inter viato-
 rum, & beatorum conditionem. Quid si di-
 cam majorem esse? credo id sine hallucina-
 tione; nam inter capedo, quæ inter arborem
 & equum intercedit in naturæ gradibus fun-
 datur: quæ vero inter hominem, purum &

- 1. *Sensu ca-
tentium.*
- 2. *Rerum
animata-
tarum.*
- 3. *animaliū*
- 4. *Hominiū*
- 5. *Iustorū.*
- 6. *Beatorū.*

B 5 iustum.

NVI
416

iustum perspicitur, naturam humanam & caducam à participatione divinæ naturæ discriminat. Nec forte aberravero, si minorem distantiam esse dixerim inter iustum & beatum, quam inter hominem in puris naturalibus constitutum, & iustum ob eandem causam: nam nonnulla illic proportio eiusdem ordinis, nempe supernaturalis utriusque respondet: & gratia quæ hominem elevat æternum mansura est in cælis; statumque immarcessibilem accipiet, tanquam basis interminabilis beatitudinis.

19. Hic gradus primam orantibus suppeditat conditionem, quam scriptura sacra nobis præscribit. *Si manseritis in me*, ait Christus, *& verba mea in vobis manserint quodcumq; volueritis petetis & fiet vobis*. Et, *Si cor nostrum non reprehenderit nos fiduciam habemus ad Deum, ut quidquid petierimus accipiamus ab eo: quoniam mandata eius custodimus, & quæ sunt placita coram eo facimus*. Verùm hic gradus communis est omnium virtutum meritis, quæ sine Dei amicitia parum profunt. Elevari tamen debet orantis animus præterea, ut præsens Deo fisci valeat. Hoc faciunt virtutes orationis pedifsequæ, vel iunctæ simul plures, vel earum certè aliquæ. Quæ mentem seu intellectum sublevat imprimis esto fides: ea proponit

Quæ orantis mentem elevent.

I.
Fides

Deum in cælis, sedem regni fixisse; ubique totum versari, videre cuncta, nosse omnia,
ac per

ac penetrare, intentas orantibus aures habere. In hoc, cardo rei versatur, ut quid sit mentem à fide elevari cognoscamus. Suble-
vatur mens, dum de Deo cogitamus, avocā-
tes cogitationes à rerum conditarum specie-
bus: sic tamen ut non tantum ex vi memo-
riae aut naturalis apprehensionis, sed pio
maximè fidei & affectu & consideratione:
ut si quis matutino tempore Deo se commē-
dare volens, genibus nixis vel coram ima-
gine, vel si in templo sit coram venerabili
Eucharistia, incipiat sibi ob oculos Christum
Iesum presentem statuere, bonitatem admi-
rari, charitatem complecti; voluntati eius ac
beneplacito sese conformare, elevari & di-
cere: *Mane astabo tibi, & videbo quoniā non Deus*
volens iniquitatem tu es, neque habitabit iuxta te
malignus, neq; permenebūt iniusti ante oculos tuos.
Ego autem in multitudine misericordiae tuae introibo
in domum tuam, adorabo ad templum sanctū tuum,
& confitebor nomini tuo.

Psal. 5.

*Affus
fidei duo
requirit.*

20. Hæc cogitatio ut sit fidei duo requirit:
nimirum, ut rationibus à fide propositis ni-
taur, quemadmodum sunt ex, quæ à scrip-
tura sacra, concilijs, sanctis prophetis ac pa-
tribus, qualia omnia mysteria fidei, quæ de
Deo, de Christo, eorumque perfectionibus
potentia, sapientia, bonitate, infinitate pro-
ponuntur. Alterum quod requiritur, est,
pia quardā animi commotio seu affectus erga
Deum

NVI

416

I.

Deum, sine quo fides insipida est, & difficulter hominem valet elevare: utrumque observare licet in orationibus sanctorum, ut cum David exclamat. *Melior est dies una in atrijs tuis super millia.* Et *quam dulcia faucibus*

Psal. 83.

Psa. 181

meis eloquia tua super mel ori meo. Hæc oratio & ex fidei rationibus, & affectu in Deum piè procedit. Talia quoque esse convenit omnia præludia meditationum, & orationum ingressus, nempe ut excitetur memoria rerum diuinarum, quas mente pertractare cupimus, sic tamen ut affectio animi

Gratia non prætermittatur. Utrumque suppeditat *gratia præueniens*, seu visitatio quædam diuina, tam peccatoribus, quam iustis: nam hæc, salutares cogitationes ingerit, vel ad reconciliationem quærendam, detestanda peccata, aliam vitæ rationem ineundam, vel ad virtutum actus exercendos, simulque affectum commouet ut quod salutiferum per divinam inspirationem cognoscimus, illud vel à Deo postulemus, vel iustum lubenter atque alacriter suscipiamus

21. Altera virtus quæ nos subleuat, est spes, seu fiducia in Deum: hæc enim ex desiderio boni amati nascitur; producit namque desiderium spem, ubi res optata possibilis est.

22. *Spes.* Vis autem desiderij quanta sit norunt qui aliquid vehementer optant: tanta verò spei *concretio* est, quantum desiderium, à quo illa excitatur

excitatur: vrgentq; simul amor iuxta, ac desiderium, spesq; accensa attollit animum fistitq; Deo, vt quod amat, ac desiderat, postulet donec obtineat. Ex hoc facile notatur differentia inter eum qui desiderio incensus, aliquid à Deo obtinere nititur, & eum qui ne quidem vnquam cogitat quid petat; quia nescit se esse miserum & miserabilem & pauperem & cecum & nudum: fortasse enim arbitratur & dicit: diues sum, & nullius egeo. Ille namq; rapitur in Dei conspectum, eius presentia accenditur, & solatio perfunditur, vt cõtigit pijsimo Regi. *Concupiscit, inquit, & deficit anima mea in atria Domini.* Hic verò dum ad orandum accedit, nescit quid debeat postulare, libellum aperit, & saepe oculis animoq; cælorum, terrarumq; vastas regiones decurrit: quia nullius rei desiderio promovetur; spe quærendi, consequendiq; boni nulla impellitur: manet animus vbi est, & cogitatio, & si petitio sit verbalis, saepe illa quidē, & præter labra non transgreditur. Si quæ tamen virtus hominem elevat imprimis caritas est. Illa in oratione elici vix potest, sine fidei usu, & forte etiam spes has enim virtutes præsupponit tanquam bases suas, sine quibus cõstare non potest. Nemo namque fertur in ignotum, & modus cognoscendi, & agēdi proportionem requirat idoneam. Cum amor rerum divina-
rum

Differen-
tia inter
serventē,
& tepi-
dum.

Apoc. 3.
17.

psal. 83.
2.

3.
Caritas.

NVI

416

rum naturam exuperet, necesse est, ut proportionata utatur notitia. Quod si fides nos eleuet, uti & spes, quas charitas præsupponit: longe non agis animus sustollitur, ubi his accesserit virtus illa, quæ merito ignis appellatur, cuius naturæ, ad sublimia rēdere, & in ijs residere proprium est.

23. Adde amantem lubenter amico adesse eamque virtutem quæ amare facit, ad amici præsentiam invitare, solaque vel illius recreari memoria. Hinc Deum affectu sincero amantes, & citò in eum rapiuntur, & difficulter avelluntur; nequaquam facile orationis tempore ad diversa cogitationes appellunt.

4.
Penitē-
tia. 24. Pœnitentia quoque magnam vim continet ad mentem levandam, Deoque sistendam. Ipsa namque & fidem & spem, complectitur, & amicitiam Dei, si conciliata non est, sollicitat; eaque parta compunctionem parit; Cumque ad gratiam, ac benevolentiam offensi numinis, tota aspiret, subjectis, vigētibuscque conscientia calcantibus, non quiescit donec magno cum anxia ardore pedibus eius advolvatur, qui & offensam remittere, & afflictam animam solari possit.

25. Denique omnes virtutes infusæ vim illam habent, ut nos elevent, si modò eas fidei iungamus, & ad colloquiū cum Deo ineundum referamus: potissimum verò quæ theologice vocantur, & quæ ad religionem spectant.

26. Id

26. Id tamen arbitretur, nemo virtutum habitus, qui animis iustorum adherescunt, ex se ociosis pares esse mentibus sublevandis, si quis actum nullum exerat. Iuvant quidem habitus, & dispositiones sunt admodum opportuna; sed dormiunt latentq; in animis nostris, si conatus voluntatis eos non vellicet.

Soli habitus nos non elevant.

27. Primum ergo excitanda sunt cogitationes de Deo, quem accedimus; de nostra indignitate; de re qua proponere intendimus desideria excitanda; vis omnis, qua in corpore, vel animis est admovenda. Sensus externi, interni; adiungendi; ut si supremi Iudicis effigie oculis contuearis, formes intus imaginem, qua affectum inferiorem percellat, & rationem moveat ad quid sublimius, horribiliusq; concipiendum.

Requiruntur conatus.

28. Hinc qui rationem ac methodum meditationi tradunt, suadent precaturo, omnium primum poplite flectere, orationem aliquam vocalem edere, praemissa ad imaginem aut statuam aliquam reverentia, tanquam si Deum praesentem intueretur. Tum iubent sibi rem de qua cum Deo agere velit menti praesentem efformare; seque velut in locum rei vel gerendae vel gestae sistere. Deniq; mente & cogitatione immergi penitus atq; absorberi, ut nec a comprehensione illa facile eximiqueat nec avelli. Unde satis liquet, conatus noster ut interveniat oportere arduamq; rem

NVI

416

rem esse à mortali hoc corpore ad beatas se-
des attolli, & cum Deo colloquium miscere.
Si scientiarum, & artium documenta præ-
ceptaque & accuratè traduntur à magistris,
et magno labore suscipiuntur à discipulis;
certè vt excellentes apud Deum oratores
evadamus, & arte & labore opus est.

29. Exercitatio tamen & familiaritas cū Deo
hoc negotium multum levat; & voluptatis,
quæ vehiculum molle est, adfert plurimum.

*Varij o-
rationū
gradus.*

Nonnulli difficulter assurgunt; quia onusti
voluptatum, divitiarum, curarum, rerumq;
caducarum amore, atq; pondere relabuntur.

1.

*Qui cu-
ris verū*

somnolenti alij, minusq; ferventes, soporis
altitudine superati remerguntur, velut aliena
planè à ratione somniantes.

*secula-
rium de-
primus-
aur.*

Alij initio quidem luctantur cum natura,
cogitationibus ac sensibus; sensimq; perva-
dentes emergunt, nubibusq; omnibus disti-
patis victores evadunt. Ascendunt alij, des-
cenduntq; & multa vicissitudine feruntur,

2.

Tepidi.

ac referuntur: tanta in mortali vita infir-
mitas iactat sursum deorsum, versatq; in

3.

*Imbuti
amore re-
sum tem-
poraliū.*

omnem partem cogitationum undis mise-
ram animam à corpore dependentem.

Corpus enim quod corrumpitur aggravat animam,
& terrena inhabitatio deprimit sensum multa cogi-
tantem. Felices illi qui in cælo habitant. Hi

4.

Infirmi.

moveri nequeunt; in eo, qui immobilis est,
plane affixi atq; demersi. Ad hos accedunt

*Sap. 9.
I&*

in hac

In hac rerum inconstantia, qui cum prophe-
 ta dicere iam valent. *Mihi autem adharere Deo*
bonum est. Duo enim in orante requiruntur; ⁵³
 alterum, ut eò transvolet animus præsensq; ^{6.}
 sit, ubi is est, cui preces deferuntur: qui *Spiritus*
 enim quempiam in oriente existentē roga- ^{les & per}
 tum velit, in occidente consistere non de- ^{fecti.}
 bet. Alterum ut in eodem loco peroret, con- ^{Psal. 72.}
 stanterq; attendat quid dicat. Hoc beati faci- ^{28.}
 unt; mortales eos imitantur, ut possunt, fa- ^{Duo res}
 ciuntq; quod valent, non quod volunt. ^{quiri in}
 30. Superest dicamus qua ratione oratio à B. ^{Oratio}
 Augustino dicatur ascensio animæ ad cælestia, ^{ascensio}
 inquisitio supernorum, invisibilium deside- ^{animæ di}
 rium. Etiam à Damasceno. *Elevatio mentis* ^{itur, &}
in Deum. Diximus naturam orationis in pe- ^{quemoda}
 titione consistere; qua de re nullus videtur
 superesse dubitandi locus. Dicitur oratio
desiderium invisibilium eo modo, quo causam,
 loco effectus nominamus. Est enim deside-
 rium postulationis causa, urgetq; mētem ad
 petendam rem cuius ardore impellitur. Est
 idem etiam elevatio seu ascensio animæ, ob
 utriusq; orationis nempe, atq; elevationis
 concursum ac, ut ita dicam, concomitantiam.
 Oratio non est, si mens iaceat, & verba si
 quis fuderit, sine mentis elevatione, is verè
 non orat, sed verbis aerē verberat. Quomo-
 do enim is à Deo audietur, qui ne se quidem
 ipsum, & quid dicat attendit, nec audit? Et si

¶

ergo

NVI

416

ergo oratio, ex natura sua, oritur ex desiderio ininvitabilem, & intrinsece coniuncta cum elevatione mentis, nihilominus oratio

Reg. 4. c. nis natura in petitione consistit, sed elevatione mentis, & desiderio rerum æternarum æstuantis. *Rapius est Heliás in calum. 2. II. rursignens curru igneo: & rapitur qui precatur vectus. & ascendit Elias* nimirum hisce duabus desiderio et mentis ardore subnixo. Hæ sunt alæ columbæ, quibus volat et requiescit; quibus solitarius se elevat, et tacens levat se supra se. His ancillis subnixæ Hester regina, animaque fidelis ante magnum Assuerum sedentem in throno derertur, et quicquid postulat obtinet.

Male enim supplicaret qui regem Hispaniæ Madriti residentem, Romæ interpellaret, si parumque prodesset libellum supplicem scripsisse, quem nullus præsens porrigeret. Dum homines ascenderunt in templum ut orarent. Et Moyses montem conscendit. David denique ait, *levari oculos meos in montes, unde veniat auxilium mihi.* Qui negotia habet in aula, quantumcumque alijs committat, nunquam aut melius aut citius expediuntur, quam per eum cuius interest. In oratione, nostra persona, non aliena requiritur. Si absentem sumus, frustra quippiam obtinere præsumimus. *Petite, ait Christus, et dabitur vobis: quærite et invenietis: pulsate & aperietur vobis.*

Luc. 18. v. 10. Psal. 120. Luc. 11. 9.

TEXTVS